

A munkaerő-felmérés idősorai, 1998–2006

A magyar munkaerőpiacot az 1990-es évek közepéig előbb gyors, majd lassuló ütemű recesszió jellemezte, amelyet az évtized második felében és a 2000-es évek első 1–2 évében határozott javulás követett. Ennek hatására a foglalkoztatotti létszám stabilizálódott, a munkavállalási korú inaktív népesség létszáma csökkent, amit a munkanélküliek létszámának hol erőteljesebb, hol kevésbé erőteljes növekedése kísért. A két utóbbi kategória közötti átrendeződéshez nem kis mértékben járult hozzá az, hogy a nyugdíjrendszerbe történő átlépés lehetőségei szűkültek. (A nyugdíjjogosultság megszerzési ideje folyamatosan nő, és szigorodtak a rokkantnyugdíjazás feltételei is.)

Magyarországon a népességben összességében a nők vannak többen. A 15–74 éves népességben belül a foglalkoztatott férfiak 58,0%-a dolgozott 2006-ban, nők közül 44,4%.

A munkaerő-piaci esélyek tekintetében a népesség erősen szegregált. A két legerőteljesebb – bár egymástól sem független – meghatározó tényező az iskolai végzettség és a lakóhely. 2006-ban a legfeljebb csak általános iskolai végzettséggel rendelkező 25–44 évesek 49,3%-a volt foglalkoztatott (férfiak 61,3%-a, nők 38,4%-a), szemben az ugyanilyen korú diplomások 86,5%-os rátájával. Az alacsony iskolai végzettség elhelyezkedés esetén is alacsony keresetet jelent, ami nem feltétlenül ösztönöz az alkalmi munkavégzésből származó jövedelem és szociális támogatások kombinációján alapuló megélhetési stratégia módosítására. Az alacsony iskolai végzettségűekhez hasonlóan komoly versenyhátrányban vannak a munkaerőpiacon az elavult vagy nem keresett szakmával rendelkezők is, illetve az a középfokú végzettségű réteg, amelynek egyszerű ügyviteli, adminisztratív munkáját feleslegessé tette az informatika térhódítása.

Hazánkban a piacgazdaságra való áttérést követő gazdasági recesszió következtében erősen csökkent mind a mezőgazdaságban, mind az iparban foglalkoztatottak száma. Az utóbbi 8 évben a mezőgazdaságban dolgozók részaránya egyre kisebb (1998-ban 7,4%, 2006-ban 4,9%), viszont az iparban a foglalkoztatottak száma

2001-ig emelkedett. A növekedés megtorpanásának egyik oka a technológia és technika fejlődéséhez kapcsolódó munkaerő-termelékenység emelkedése, ami a pótlólagos munkaerő-bevonás elmaradásával jár. A termelőszektorok foglalkoztatási súlya fokozatosan csökken, ezzel párhuzamosan nő a különféle szolgáltatásoké, ami a növekvő lakossági igények kielégítését célozza. 2006-ban az ipari szektoron belül a feldolgozóiparban közel 5,4%-kal dolgoztak kevesebben, mint 1998-ban. A létszámváltozás elsősorban az élelmiszer, ital-, dohánygyártás és a textil-, textilárugyártás ágazatokat – többségében a nőket – érintette. Az építőiparban közel 40%-kal volt több a foglalkoztatott, ez a jelentős beruházásoknak (új lakások, utak építése) köszönhető. A szolgáltatási szektoron belül a kereskedelem, javítás, valamint az ingatlanügyletek ágakban nőtt legnagyobb mértékben a foglalkoztatás (105,9 és 118,4 ezer fővel). Nem szabad elfeledkezni a hazai munkaerőpiac jelentős és növekvő területi különbségeiről sem. A foglalkoztatottság szempontjából a Közép- és a Nyugat-Dunántúl, valamint Közép-Magyarország helyzete a legkedvezőbb, ahol a 15–74 évesek 54–56%-a dolgozott 2006-ban.

Az utóbbi 3-4 évben a munkanélküliek száma és aránya a gazdaságilag nem aktívak rovására nőtt. Ez azt jelenti, hogy a foglalkoztatás enyhe emelkedése a munkanélküliség növekedése mellett ment végbe. A munkanélküliségi ráta 2006-ban éves átlagban 7,5% volt, az elmúlt évek legalacsonyabb, 2001. évi értékét 1,8 százalékponttal haladta meg.

A munkanélküliek között a férfiak túlsúlya 2001-ig jelentős volt (60% körül), 2002-től azonban a két nem aránya folyamatosan közelített egymáshoz, így 2006-ban a férfi munkanélküliek aránya már csak 52,0% volt. Míg korábban a férfiak munkanélküliségi rátája rendre meghaladta a nőké, 2004-ben a kettő egyenlővé vált (6,1%), ezt követően pedig a nők munkanélküliségi rátája volt a magasabb (2006-ban férfiak: 7,2%, nők: 7,8%).

A munkanélküliek nagyobb része 25–54 éves, arányuk a szinte folyamatos emelkedés után 2006-ban már meghaladta a 74%-ot.

A magyar gazdaság az elmúlt években jelentős szerkezeti átalakuláson ment át. Az 1990-es

évek elején elvesztette exportpiacának nagy részét, a világgazdasági folyamatok pedig háttással voltak a mezőgazdasági, ipari termelés összetételére. Az elmúlt másfél évtizedben a legnagyobb létszámvesztő – a legnagyobb foglalkoztatási súllyal rendelkező – a feldolgozóipar volt, a korábban munkával rendelkező munkanélküliek közül nagyjából minden harmadik ebből az ágból vált munkanélkülivé (arányuk eleinte magasabb volt, majd 1998 óta 30% körül), közülük is hátról kettő az élelmiszeriparban, a textiliparban vagy a gépiparban dolgozott. A munkanélküliség 2001-ig tartó csökkenése szinte valamennyi gazdasági ágban csökkenő létszámkiáramlást mutatott. Az azóta eltelt években az állástalanok létszámának emelkedése koncentráltabbá vált: a feldolgozóiparból, a kereskedelem, javításból és a közigazgatásból kikerülőket emelték leginkább az állástalanok létszámát.

A rendszerváltás óta eltelt közel két évtizedben végbement a munkanélküli-életforma generációs átörökítése is, amely erősen gátolja a fiatalok egyes rétegeinek munkaerő-piaci integrációját. A munkatapasztalattal rendelkezők körében a munkanélkülivé válás egyik legjellemzőbb oka az állásvesztés.

A munkaerőpiac jellemzésekor mindenképpen fontos a munkaerőpiacon kívül rekedtek – az ún. inaktívoknak – száma és aránya a népességben belül. Távolmaradásukat, egyéni szándékaikat, döntéseiket, sajátos élethelyzetüket és a társadalmi-gazdasági környezet egyaránt jelentősen befolyásolja. Napjainkban a legnagyobb munkaerő-piaci kihívást már nemcsak a munkanélküliség elleni küzdelem jelenti, hanem sokkal inkább az, hogyan lehet javítani a jelenlegi rendkívül kedvezőtlen inaktivitási arányon, milyen mértékben és módon lehet visszavezetni a munkaerőpiacra azokat, akik onnét önhibájukon kívül kerültek ki. Ez úgy az egyén, mint a társadalom számára létkérdés, mert a nagy ellátórendszerek egyre kevésbé képesek (és hajlandók) finanszírozni a "potyautasokat".

2006-ban a 15–74 éves inaktív népességbe tartozók 90%-a (férfiak 88,7%, nők 90,8%) nyilatkozott úgy, hogy nem kíván jövedelemszerző tevékenységet folytatni. A dolgozni szándékozó inaktívokon belül az úgynevezett passzív mun-

kanélküliek száma 1998-ban 110 ezer fő volt, 2002-re számuk 7 ezerrel emelkedett. 2006-ban 349 ezer inaktív nyilatkozott úgy, hogy szívesen vállalna munkát, de közülük a passzív munkanélküli kategóriába csak 88 ezer fő tartozott. A jövedelemszerző tevékenység iránti motivált-ság természetesen szoros összefüggésben van

a munkakereséssel. A 15–24 évesek túlnyomó többsége valamilyen formában tanul, ezért nem meglepő, hogy 86%-uk ezen okból nem keres munkát. A 25–54 éves korcsoportba tartozó nők jellemzően családi kööttségekkel, gyermekgondozással, a férfiak pedig nem túl jó egészségi állapotukkal indokolják munkakere-

sésük hiányát. Az 55–64 éves inaktívak szinte teljes körűen (94,5%) részesülnek valamilyen nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban, ezért ők leggyakrabban ezt, vagy a megromlott egészségi állapotukat hozzák fel indokként.

Információk, elérhetőségek:

katalin.prander@ksh.hu

Telefon: 345–6093

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

[Információs szolgálat](#)

Telefon: 345–6789

www.ksh.hu